

Fryske tsjinsten te faak as isolearre ferskynsel besjoen

De krante jout altyd in oersjoch fan de tsjerketsjinsten foar de kommende snein. Hoefolle Fryske tsjinsten soene der eins wêze? Ik begûn te tellen. Wêr't dat ta late, komt hjer op it aljemint.

Opinie

Koen Zondag

Wa't in kear yn Achlum, De Gerdyk of Nijemardum nei tsjerke wol, kin nei gean wa't dêr foargiet. In tsjinst sûnder foargonger of ien mei in korps? Sjoch by de 'Bysûndere tsjinsten' en dejingen dy't in Fryske tsjinst bywenje wolle, kinne harren kar meitsje yn in dêrfoar opnommen rychje.

Ik fal mar mei de doar yn 'e hûs. Yn 2013 wie 2,2 prosint fan alle tsjerketsjinsten yn it Frysk; yn 1979 wie dat 2,6 prosint. It liket dus net goed te gean mei de Fryske tsjerketsjinsten (sjoch kader). Guon sizze dat net alle tsjerken de Fryske tsjinsten trochjouwe. Dat is wier, mar der misse ek genôch Hollânske tsjinsten. En, sa sizze guon, der binne no folle mear twatalige tsjinsten. Hoe witte wy dat, en wat is twatalich? Is in tsjinst mei in psalm of liet yn it Frysk en in lezing út it Wurd fan de Heit yn de taal fan de mem twatalich? As wy der wat oer sizze wolle, kin it net sûnder deeglik fûndersyk.

Der wurdt sein dat mijitten ta witten lieft. Mar wat witte wy nei de konstatearring dat it tal Fryske tsjinsten de lêste jierren net tanommen is? En noch wichtiger, wat soene de foarstanners fan sokke tsjinsten dwaan moatte om dat tal te ferheegen? My tinkt dat de Fryske tsjinsten te faak as isolearre ferskynsel besjoen wurde. It lytsere tal tsjerkegongers (en tsjinsten), de feroare taalferhâldings op it plattelân en yn de stêden en de beheinde macht en de status fan it Frysk blywe hast altyd bûten beskôging. En litte wy it ferskil tusken it Frysk op 'e stoel en it 'Fries' net te maklik bûten beskôging?

Ynnovaasje

Dat it bepleitsjen en ynfieren fan Frysktalige tsjinsten te krijen hat mei de wetten fan de ynnovaasje-

prosessen komt eins nea oan 'e oarder. It giet dêrby om foaropprimmers (bygelyks Frysksinnige dûmny's) en opkearders (minskens dy't sizze dat wy yn Nederlân wenje en alle gearre Hollânsk fersteaan kinne) en dêr tuskenyn de grutte kliber dy't beide kanten út kin.

Hawwe wy weet fan de taal fan de iPhone-generaasje?

Foar bygelyks de rjochtspraak en it ûnderwiis kin mei de wet yn 'e hân wat oplein en ôftwongen wurde, mar yn de tsjerken jilde ditoangeande gjin binende ôfspraken. Eltse gemeente, eltse tsjerkeried moat syn eigen paad sykje. Hoe't dat Fryske of twatalige paadlein wurdt hinget meastentiids ôf fan in pear minsken. As dy minskens út de tsjerkeried geane en de Frysksinnige dûmny nei in oare gemeente giet, kinne de ôfspraken sa wer fergetten wurde.

Klaverjasse

Al skriuwend kaam my de namme fan de PvdA-politikus Jan Schäfer yn 't sin. Hy hold syn partijgenooten ris foar dat harren abstrakte taal de ûndergong fan de polityk wie. Syn boadskip is yn inkeldie wurden gear te fetsjen: 'Wie wil weten wat de mensen denken, moet gaan klaverjassen in het café.'

Ik transponearje syn wurden nei

In de kerk van Itens is morgen een Friese dienst, georganiseerd door het Frysk Oek. Wurkferbân. De dienst begint om tien uur en heeft als thema: Licht. Ds. R. Yetsenga gaat voor en het Kwartettekoar werkt mee aan de dienst. Foto: Simon Bleeker

de tsjerken. Hoe is it mei it taalgebrûk yn de tsjerke? Witte wy wat de minskens prate? Hawwe wy weet fan de taal fan de iPhone-generaasje? Wat moat dy santjinjierrige leafhawwer fan *heavy metal* mei de meldijen en wurden út it *Lieteboek foar de Tsjerken*? En sille de minskens dy't suver flau falle by it hearren fan *popidolen* har bekroadzje om de te brûken taal yn in tsjerketsjinst? Yn 1953 skreau de Dûtske yndustrypredikant Eberhard Müller in boek oer de feroare wrâld, yn 1954 by Wever útjûn as *De wereld is anders geworden*. It is de fraach wat de tsjerke mei dy stûdzje dien hat. Net it measte, nefens my.

Der is noch in oar aspekt. Teologyske begripen as fersoening of 'verzoening' en genede of 'genade' binne, yn it Frysk en it Hollânsk, wurden sûnder betsutting wurden. Der is gjin úntkommen oan: de tsjerke moat de taal fan de minskens,

op 'e nij, leare. Prate en preekje mei wurden en yn bylden dy't minskens anno 2014 begripe kinne. Krieje dy aspekten omtinken by de oplieding fan predikanten?

Takom jier is it hûndert jier lyn dat Wumkes de earste offisjele Frysk-

ke preek hold. Dat feit sil betocht wurde. Betinke is in goede saak, mar foarútsjen is noch wichtiger. Der is gjin úntkommen oan: it wurdt de heechste tiid om yn in folslein feroare wrâld de taal fan de minskens op 'e nij te ferstean en te praten.

1979 en 2013

Minder tsjinsten en minder Frysk

Yn 1979 telde Koos Knol fan Dokkum hoevolle Fryske tsjinsten der yn dat jier wiene. Mei-elkoar telde er 638 Fryske tsjinsten. Mei help fan it krantearygf op Tresoar hat Koen Zondag neigien hoevolle tsjerketsjinsten der doe op in snein wiene: rûchwei 480, dat lieft ta sa'n 25.000 tsjerketsjinsten yn 't jier. 638 fan de 25.000 betsjut 2,6 prosint. Foar

in ferliking mei hjoed-de-dei hat Zondag de tsjinsten fan 8 september oant en mei 31 desimber 2013 teld. Der binne no op in snein sa'n 315 tsjinsten. Yn de perioade fan 8 september oant 31 desimber lieft dat ta 6300 tsjinsten, dêrfan 141 yn it Frysk. Dat is 2,2 prosint, in persintaazje dat lykwols mei ferdach han-tearre wurde moat.

Herontwikkeling

kerkrentmeester moet stem hebben in plannen kerk

Haren | Bij de ontwikkeling van plannen voor kerkgebouwen moeten kerkrentmeesters - "de echte eigenaars" - altijd inbreng hebben. Nu wordt er te vaak over kerken gesproken zonder de kerkrentmeesters.

Wat zei mr. Peter de Lange tijdens het door Reliplan georganiseerde congres *Herontwikkeling van kerken* in het voormalige klooster Bethlehem in het Noord-Brabantse Haren. Kerkrentmeesters zijn zelf steeds actiever in het naar buiten treden, constateert de voorzitter van de Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer (VKB) in de Protestantse Kerk in Nederland.

Het eigenaarschap van kerken is „aan erosie onderhevig“, zei De Lange. Hij wees daarbij op de vergrijzing binnen de kerk, de terugtrekkende overheid en de grote kennis

die nodig is voor het onderhouden van oude kerken. Vrijwilligers hebben die kennis veelal niet.

De Lange onderstreepte het belang van een nationaal platform voor het beheer van kerken. Hierover vinden gesprekken plaats. Ook vindt hij dat kerkgebouwen veel te vaak dichtzitten. „Als de kerkdeuren één uur per week op een onmogelijk tijdstip, zondagmorgen, opengaan en verder potdicht zitten, biedt dat geen kansen.“

Crowdfunding is een mogelijkheid voor kerken en kerkgebouwbeheerders om geld binnen te halen, stelde crowdfundingadviseur Ronald Kleverlaan tijdens het drukbezochte congres. „Het gezamenlijk geld inbrengen door een groep is niet nieuw voor kerken of kathedralen. Die zijn altijd zo gefinancierd.“

Present viert eerste verjaardag

In eerste jaar tien projecten in Noordoost-Fryslân

Dokkum | Stichting Present Noordoost Friesland viert deze week haar eerste verjaardag. Dat doet ze met met de bewoners van Noach, een beschermde woonvorm van het Leger des Heils in Engwierum. Het bestuur en operationeel team van Present gaan vandaag bowlen met de bewoners en bieden hen 's avonds een zelfgemaakt warm buffet aan.

„Met dit 'verjaardagproject' willen de vrijwilligers van Present aanbieden niet alleen een te verhaal hebben, maar in deze regio ook daadwerkelijke present te zijn bij mensen die dit nodig hebben“, zegt coördinator Gerrit Barkmeijer van Stichting Present Noordoost Friesland.

Stichting Present, met inmiddels

zes lokale stichtingen in Fryslân, wil een brug slaan tussen mensen die iets te bieden hebben en mensen die daarmee geholpen kunnen worden. Voorwaarde is dat zij zelf niet beschikken over een sociaal netwerk. „Ons doel om in het eerste jaar tien projecten te realiseren hebben we gehaald“, vertelt Barkmeijer. „We hebben hierbij samengewerkt met maatschappelijke organisaties, kerken, gemeenten en woningstichtingen.“

Enthousiasme

Het leverde enthousiaste reacties op, bij zowel vrijwilligers, hulpvragers als maatschappelijke organisaties, aldus Barkmeijer. „Voor ons is hieruit duidelijk gebleken dat we als Present in een behoefte voorzien en dat er veel potentie is bij vrijwilligers om zich in te zetten. Heel verschillende groepen hebben meegedaan: vriendengroepen, een gespreksgroep, een diaconie, een groep van flexwerkers. Mensen van achttien tot zo'n zestig jaar.“

In totaal is een inzet geleverd van zo'n 430 uur door 49 vrijwilligers, berekende Barkmeijer. Voor volgend jaar is het doel om minstens twintig projecten te realiseren.

„Dankzij afspraken die door Stichting Present Nederland zijn gemaakt met enkele landelijke fondsen, kunnen wij als startende stichting beschikken over garantiebijdragen van het Skanfonds, VSB Fonds en Oranjefonds, voor de eerste drie jaren“, vertelt de coördinator. „Deze zijn aangevraagd en toegekend.“

Verder dragen burgerlijke gemeenten bij, enkele kerken en een van de woningbouwverenigingen, aldus Barkmeijer. „Voor de komende jaren zijn we op zoek naar structurerde fondsverstrekkers. Na het derde jaar (2015) moeten we helemaal op eigen benen staan.“